

2020-02-26

Dnr: SOC 2019/276

Handläggare

Per Ekman
per.ekman@vanersborg.se
0521-72 17 56

Mottagare

Socialnämnden

Yttrande över promemoria - Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd

Bakgrund

Socialdepartementet har skickat en promemoria på remiss bl.a. till Vänersborgs kommun. Promemorian – Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd ger ett förslag om införande av ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en s.k. språkplikt. Syftet är att för den enskilde tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att därigenom förbättra möjligheten att få ett arbete och etableras i Sverige. Ytterligare ett syfte är att därigenom uppfylla p. 40 i januariavtalet, en sakpolitisk överenskommelse.

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun anför följande angående förslaget om ett tillägg till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen om krav på deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd, s.k. språkplikt.

Kommunen instämmer i behovet av samstämmighet mellan socialtjänstlagen (Socialtjänstlagen) och lagen om arbetslöshetsförsäkringen (ALF) när det gäller begreppet ”att stå till arbetsmarknadens förfogande”. Ett förtydligande leder till ökat fokus mot att komma i arbete med beaktande av frivillighet, självbestämmande och personligt ansvar.

Vänersborgs kommun vill samtidigt understryka att signalvärdet med det föreslagna tillägget främst finns för de nyanlända. För de som uppburit försörjningsstöd en längre tid, många gånger p.g.a. dålig grundutbildning kombinerat med språksvighet, kan förslaget kännas utpekande. Kommunen anser att orsaken till överrepresentation av utrikes födda inom försörjningsstöd år 2018 inte förklaras tillräckligt i promemorian. Kommunen menar att orsaken är neddragna eller bristande arbetsmarknadspolitiska program/åtgärder efter etableringsfasen. Vidare ställer sig kommunen tveksam till om ändringsförslaget uppfyller proportionalitetsprincipen d.v.s. balans mellan åtgärd och förväntat resultat.

Yttrande

Gällande rätt - Nulägesbeskrivning

Kap. 3 Gällande rätt

3.1 Socialtjänstlagen

Vänersborgs kommun delar den syn proposition 2015/16:136 ger uttryck i det att det bör råda samstämmighet mellan villkoren i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF) och vad som menas med att ”stå till arbetsmarknadens förfogande” enligt socialtjänstlagen (Socialtjänstlagen). Viktigt att det generella kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande innefattar de krav som kan ställas enligt förarbetena och rättspraxis, samt de ytterligare krav som kan komma att ingå enligt ALF.

Vänersborgs kommun ställer sig därför frågande till behovet idag av detaljreglering i Socialtjänstlagen när regeringen vid tiden för propositionen ovan tyckte att ett generellt krav på att stå till arbetsmarknadens förfogande var tillfyllest.

Vänersborgs kommun instämmer i vikten av att biståndets rehabiliteringstanke lyfts fram och att kommunerna verkar för en utveckling och aktivering av de egna resurserna.

3.2 Praktik och kompetenshöjande verksamhet

Vänersborgs kommun anser det viktigt att det förtydligas och lyfts fram att det huvudsakliga försörjningshindret är arbetslöshet. Fokus riktas därmed mot proaktiva åtgärder för att komma i arbete från socialtjänstens sida. Det är viktigt att sanktionen, nedsättning av försörjningsstödet kan finnas om inte förutsättningarna för försörjningsstödet finns på plats. Exempelvis att utebli från en arbetsmarknadsåtgärd.

Allmänt om att ställa krav i socialtjänstens verksamhet

Vänersborgs kommun instämmer i promemorians resonemang kring individens frivillighet och självbestämmande vid handläggningen. Den enskildes ansvar för sin egen situation är viktigt och socialtjänsten ska inte ta över utan insatserna syftar till att frigöra och utveckla den enskildes egna resurser. Det förtjänas att framhållas att socialtjänsten i samspelet med individen ibland ska argumentera, skapa insikt och aktivt påverka klienten. Allt inom rimliga gränser.

Språkplikt – krav på att vid behov delta i grundutbildning i svenska för att ha rätt till försörjningsstöd

Kap. 4 Språkplikt – krav på att vid behov delta i grundutbildning i svenska för att ha rätt till försörjningsstöd

4.1 Behov av tillägg om språkplikt i socialtjänstlagen

Vänersborgs kommun delar regeringens syn i förslaget, så som vi anser att den kommer till uttryck, nämligen att det kan finnas ett visst värde i signalpolitik.

2020-02-26

Dnr: SOC 2019/276

Vänersborgs kommun anser dock att Socialstyrelsen statistik för 2018 bör förtydligas. Utrikes föddas markanta överrepresentation inom försörjningsstöd beror på att nyanlända nu under 2019 lämnar etableringsfasen. Vänersborgs kommun vill i sammanhanget förtydliga att begreppet etableringsfas idag är missvisande. Etableringsfasen är idag två år vilket kan räcka för de utrikes födda med god grundutbildning med sig i bagaget. För övriga utrikes födda med bristande eller ingen grundutbildning och som är språksvaga är den verkliga etableringsfasen 5-7 år.

Detta kombinerat med att Arbetsförmedlingen på många ställen i landet monterats ner, att Arbetsförmedlingen skärpt kraven för att komma med i arbetsmarknadspolitiska program, att extratjänsterna slopats, påverkar siffrorna för försörjningsstöd. Uteblivna statliga ersättningar till individerna efter etableringsfasens slut från arbetsförmedlingen, är orsaken till den dramatiska ökningen på försörjningsstöd. Detta framgår tyvärr inte av promemorian.

Även en strängare praxis av Försäkringskassans när det gäller beviljandet av sjuk- och aktivitetsersättning påverkar andelen långvarigt sjuka inom försörjningsstöd.

Detta visar en sammanställning som SKR gjort utifrån en enkät till Sveriges kommuner.

Vänersborgs kommun ställer sig också frågande till om införandet av tillägget i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen ändrar något i sak. Redan idag är språkplikt vid behov i linje med rådande praxis. Det kommer inte på något avgörande sätt förändra handläggningen för personer i Vänersborgs kommun som är i behov av grundläggande svenska.

Vänersborgs kommun anser generellt att det bör råda en proportionalitetsprincip när lagstiftaren föreslår ny lagstiftning. Kommunen är tveksam till om detta uppfylls med tillägget till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Det signalvärde som lyfts fram i förslaget är generellt svagt. För nyanlända kan signalvärdet vara starkt, men för alla de som uppburet försörjningsstöd en längre tid kanske p.g.a. dålig grundutbildning och språksvaghet kan det upplevas som utpekande. Konkurrensen om enklare arbeten idag är stenhård och det råder brist på dessa.

Karin Hallberg
Socialchef

Bilagor

-